

budsmands beretning for 1955 side 99 ff., jfr. 1956 side 17 f.

Retten til aktindsigt efter bestemmelsen i stk. 1 kan først gøres gældende, når straffesagen er afgjort. Det er uden betydning, om afgørelsen i straffesagen træffes administrativt eller ved dom. I sidstnævnte tilfælde vil akterne i anklagemyndighedens sag således først være omfattet af adgangen til aktindsigt, når der er faldet endelig dom i sagen, og kun med de begrænsninger, der følger af stk. 2.

Sager vedrørende straffeprocessuelle tilladelser, der opstår i forbindelse med den strafferetlige forfølgning, jfr. herved udtrykket i lovforslagets § 9, stk. 3, »som led i den strafferetlige forfølgning«, vil først være undergivet adgangen til aktindsigt, når selve straffesagen er afgjort. Dette vil f.eks. gælde sager om tilladelse til kære af fængslingskendelser. Sager om tredjeinstansbevilling, der først rejses efter straffesagens afslutning, vil derimod være undergivet adgangen til aktindsigt straks med de begrænsninger, der i øvrigt følger af stk. 1.

For så vidt angår administrative straffesager, herunder henlagte straffesager, må sagen anses for »afgjort«, når den kompetente myndighed har taget endelig stilling til strafspørgsmålet. En eventuel mulighed for administrativ rekurs er uden betydning i denne forbindelse, idet adgangen til aktindsigt netop bør kunne udbyde det grundlag, hvorpå partens overvejelser med hensyn til indgivelse af klage bygger. Aktindsigt inden for dette område må derfor forventes at få en vis klagebegrænsende virkning, f.eks. med hensyn til klage over afviste anmeldelser.

Det anførte indebærer, at bestemmelsen bliver anvendelig i sager, der søges afgjort administrativt ved et bødeforelæg, fra det tidspunkt, hvor myndigheden har forelagt sigtede bøden.

En beslutning om, at en sag skal indbringes for retten i form af tiltalerejsning er som ovenfor nævnt ikke en afgørelse i forvaltningslovens forstand, og der kan derfor ikke kræves aktindsigt i sagen fra dette tidspunkt.

Sager, der indbringes for retten, må derimod anses for »afgjort«, når der er afsagt endelig dom i sagen, dvs. når dommen ikke uden særlig tilladelse kan ankes. Det samme gælder, når vilkårene for et tiltalefratag er godkendt af retten.

Retten til aktindsigt er endvidere betinget af, at ønsket herom er rimeligt begrundet af hensyn til partens muligheder for at varetage sine interesser. Denne betingelse indebærer, at parten skal kunne anføre vægtige grunde til støtte for ønsket om aktindsigt. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor

der er en begrundet formodning om, at aktindsigt vil sætte parten i stand til at gøre et erstatningsansvar gældende over for sigtede eller tiltalte i sagen, eller om at parten herved vil kunne godtgøre, at der er begået fejl ved straffesagens behandling. Det vil endvidere kunne tillægges betydning, om det vil være muligt for den pågældende part at skaffe sig oplysningerne på anden måde. Det påhviler parten selv at godtgøre, at denne betingelse for at blive gjort bekendt med sagens dokumenter er opfyldt.

Selv i tilfælde, hvor aktindsigt er rimeligt begrundet af hensyn til partens mulighed for at varetage sit tarv, kan de modhensyn, der er nævnt i § 18, stk. 1, føre til, at aktindsigt afslås.

Om indholdet og rækkevidden af disse modhensyn, kan anføres, at adgangen til aktindsigt for det første bør udelukkes, når dette er påkrævet af hensyn til retshåndhævelsens effektivitet, dvs. hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. Det er i særlig grad dette hensyn, der har fundet et generelt udtryk i undtagelsesbestemmelsen i lovforslagets § 9, stk. 3, hvorefter som udgangspunkt heller ikke parten er berettiget til aktindsigt i straffesager.

Som følge af, at adgangen til aktindsigt kun kan gøres gældende, når sagen er afgjort, tager de nævnte modhensyn navnlig sigte på tilfælde, hvor aktindsigt vil være betænkelig af efterforskningsmæssige grunde i forhold til andre straffesager mod den pågældende eller til straffesager mod andre personer, herunder eventuelt fordi aktindsigten vil kunne røbe myndighedernes kontrol- og efterforskningsmetoder, jfr. herved den i betænkningen side 106 refererede udtalelse fra tolddirektoratet om eftersynsskemaer fra virksomhedsbesøg. Selv om en efterforskning er afsluttet, kan det ikke udelukkes, at den tidligere sigtedes adgang til at gøre sig bekendt med de oplysninger, der er kommet i politiets besiddelse under efterforskningen, vil kunne vanskeliggøre opklaringen af eventuelle fremtidige sager mod den pågældende. Hemmeligholdelse til varetagelse af de nævnte modhensyn forudsætter en konkret begrundelse, og bedømmelsen heraf vil normalt først kunne foretages, når en begæring om aktindsigt er fremkommet. Efter omstændighederne vil det dog af efterforskningsmæssige grunde være nødvendigt at gøre endeligt op hermed på et tidligere tidspunkt, idet det f.eks. bør være muligt på forhånd at tilsikre anonymitet for personer, der giver oplysninger til politiet, såfremt diskretion må antages at være en forudsætning for, at forklaringen overhovedet vil blive afgivet.